

Duszniki_3
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Duszniki	DU_DU_003
Miejscowość	Duszniki	DU_DU_003

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	1.05.2013 r.	Miejsce wykonania	Dom informatorki
Czas trwania	1h 13 min 2s	Forma i wielkość	Plik audio WAV, brak danych
Przeprowadzający	M.C.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
DU_DU_003	K	67 l.	Prezeska Stowarzyszenia Kulturalnego przy Zespole Pieśni Ludowej „Duszniczanka”	Aktywna działaczka w Klubie Seniora, członkini zespołu „Złoty Kłosa” oraz Lokalnej Grupy Działania „KOLD”

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Nazwa Duszniki pochodzi od „ <i>duszności</i> ” bagien, „ <i>jakieś dusze były</i> ”.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	Część wsi poza wsią zwana jest „ <i>Huby Dusznickie</i> ”.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne	
1.	<p>Św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p> <p>Nie obchodzą Andrzejek, znają zwyczaj lania wosku, ale u nich on się nie przyjął.</p>
2.	<p>Św. Marcina/11</p> <p>Dusznicka parafia jest pod wezwaniem św. Marcina, w związku</p>

	listopada	z czym zawsze w ten dzień odbywa się odpust. W domu wypiekane są rogalce marcińskie - ciasto drożdżowe plus masa makowa kupiona w sklepie.
3.	Adwent	Przygotowanie do Świąt Bożego Narodzenia.
4.	Św. Mikołaja (Mikołajki)	Mikołaj zostawia prezenty dla dzieci w butach.
5.	Wigilia	To dzień postny. Przygotowują dwanaście potraw: karp w galarecie, karp pieczony, „inne ryby”, np. śledzie, kluski z makiem, zupa rybna, kompot ze suszu, kapusta z grochem, kapusta z grzybami, barszcz z uszkami, barszcz czerwony. Choinkę ubierają dzieci, choinka stoi 3-4 tygodnie (do MB Gromnicznej). Prezenty przynosił Gwiazdor (przebrany sąsiad), dzieci śpiewały piosenki i mówiły wierszyki by dostać prezenty. Opłatkiem obdzielał mąż (jako głowa rodziny), przed podzieleniem się opłatkiem zmawiano modlitwę, a kolejną modlitwę odmawiano przed samą kolacją. Istnieje zwyczaj śpiewania kolęd (zwyczajowo około trzech), tytuły: „Wśród nocnej ciszy”, „Przybieżeli do Betlejem”, „W żłobie leży”. Po kolacji udawano się na Pasterkę.
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Jak dzieci były małe święta spędzano w domu. Teraz w pierwszy dzień świąt jeżdżą odwiedzać rodzinę, drugiego dnia wszyscy gromadzą się w domu, śpiewają kolędy.
7.	Sylwester/Nowy Rok	Chodzono na zabawy.
8.	Trzech Króli	W Trzech Króli uczestniczy się we mszy. Z kościoła przynosi poświęconą kredę, którą domownik pisze napis na drzwiach (K+M+B). Tą samą święconą sproszkowaną kredę podgrzewano na piecu i okadzano pomieszczenie.
9.	Kolędnicy	Jak była małą dziewczynką, około 11-letnią (koniec lat 50 XX w.) to pamięta, że jeszcze kolędnicy chodzili w drugi dzień

		<p>święt. Obecnie odchodzi się od tego zwyczaju. Jak dzieci były małe (obecnie dzieci informatorki mają między 30 a 40 lat, czyli w latach 80 XX w.) dzieci się przebierały.</p>
10.	MB Gromniczej	<p>Zazwyczaj idą do kościoła poświęcić gromnice. Zapalona gromnica miała chronić „od pioruna”.</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>W tłusty czwartek pieczą pączki. W zespole podtrzymują tę tradycję, że wszyscy członkowie zespołu wspólnie jedzą pączki. W karnawale biorą udział w zabawach „wyjazdowych” lub organizowane są zabawy na miejscu w Dusznikach. Przyjeżdżają koleżanki z innych zaprzyjaźnionych zespołów śpiewaczych.</p>
12.	Topienie Marzanny	<p>Topienie Marzanny kultywuje szkoła, w domach nie jest praktykowany ten zwyczaj.</p>
13.	Środa Popielcowa	<p>Zachowują post (bezmięsne jedzenie), msza w kościele podczas, której ksiądz popiołem sypie głowy.</p>
14.	Śródpoście	<p>Utrzymują post.</p>
15.	Niedziela Palmowa	<p>Chodzą z palmą do kościoła. Palmy nie robią a kupują.</p>
16.	Triduum Paschalne	<p>Wybierają się do kościoła. Świąconka w Wielką Sobotę, do koszyczka wkłada wszystko co się spożywa w święto: sól, chrzan, pieprz, jajko, masło, małą babeczkę, kawałek szynki, kiełbasy, „<i>musi być dobrze ugotowane</i>”. Przygotowuje kraszanki - jajka barwi łupinami cebuli, oziminą i drapie wzory (kiedyś „<i>skrobałam palemki</i>”).</p>
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>Niedzielę Wielkanocną rozpoczynają od mszy. Po powrocie, przed śniadaniem dzielą się jajkiem ze święconki - rozpoczyna najstarszy członek rodziny. Na śniadanie wykładają zawartość koszyczka. Przyrządza dodatkowe potrawy: ryby w galaretach, żurek, kiełbasa, sałatki, rolady.</p>

18.	Poniedziałek Wielkanocny	W Poniedziałek Wielkanocny istnieje zwyczaj polewania wodą. Gdy dzieci informatorki były małe (lata 80 XX w.) w ogrodzie pochowane były gniazdko ze słodyczkami, których dzieci szukały po śniadaniu.
19.	Zielone Świątki	Do kościoła, komunika.
20.	Boże Ciało	Po procesji, która przechodzi przez wieś tego dnia, łamie się brzoźki z przystrojenia ołtarzy na ulicach i „ <i>utyka się na pola</i> ” - dla urodzaju. Na zakończenie oktawy Bożego Ciała nosi się do święcenia wianki.
21.	Św. Jana	W domu nie obchodzą i nie obchodzili w przeszłości. Planują w tym roku jako zespół „Duszniczanka” wraz z GOK-iem z Dusznik zorganizować imprezę na Noc Kupały, m.in. będą śpiewać piosenki o miłości. GOK organizuje taką imprezę. W Pniewach obchodzą, informatorka miała okazję uczestniczyć.
22.	MB Zielnej	W MB Zielnej tradycyjnie w kościele święci się zboża i bukiety. Poświęcone kłosy zostawia się za „ <i>świętym obrazem</i> ” żeby przetrwały do następnego roku. Miało to zapewnić urodzaj.
23.	MB Siewnej	Informatorka wie, że święci się zboża w kościele, ale w Dusznikach takiego zwyczaju nie ma.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Należy zadbać o czyszczenie grobów. Postarać się o kwiaty i znicze.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	Informatorka nie pamięta żadnych specjalnych zwyczajów czy przygotowań.
2.	Ślub i wesele	Purtelam (dzień przed weselem) był swego rodzaju wieczoru kawalerski i paniński razem. Przychodzili wszyscy którzy chcieli, tłukli butelki na szczęście, dla gości musiał być zapewniony poczęstunek. Teraz robi się na tydzień przed (od ok. 10 lat, czyli mniej więcej od początku XXI w.), najczęściej w domu panny młodej. Wesele teraz urządzone jest w wynajętej sali, kiedyś odbywało się w domu panny młodej. Podczas wesela prowadzone są zabawy – oczepiny.
3.	Śmierć i pogrzeb	Zmarły leżał w domu aż do dnia pogrzebu przez trzy, cztery dni. W te dni sąsiedzi i znajomi schodzili się co wieczór na odmawianie modlitwy, przede wszystkim odmawiano różaniec. Po pogrzebie w domu zmarłego odbywała się stypa.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Oprócz Duszniczank w gminie, w Niewierzu istnieje zespół ludowy „Niewierzanka”, gdzie na akordeonie gra Janusz Starosta; w Podrzewiu - „Podrzewianka”, w Chełminku - „Radość”.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		Z potraw, które informatorka uważa za lokalne, wymienia: „pyry z gzikim” i „pyry ze śledziem”.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		Brak informacji.

IV. Przejawy religijności tradycyjnej

1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Jest krzyż przy drodze prowadzącej na Szamotuły oraz kapliczka niedaleko domu informatorki, gdzie ludzie zbierają się na majówkę.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Nie występują.
6.	Lokalne odpusty	W Dusznikach organizowany jest odpust na św. Marcina – 11 listopada, ze względu wezwanie lokalnej parafii. Rogale, stragany.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	Obchodzone w ostatni tydzień sierpnia lub pierwszy września. Najpierw celebrowana jest msza święta, poświęcenie wieńców, każda wieś ma swój wieniec na dożynkach gminnych. Potem następuje „obśpiewanie i obtańczenie” wieńców, śpiewają przyśpiewki.
2.	Dni gminy/wsi	Turniej wsi (w maju) - odbywają się imprezy muzyczne, gry, zawody. Kiedyś były „Dni Chóru Halka” – obecnie nie obchodzone.
3.	Lokalne festyny	Od 1992 roku Duszniczanka jest współorganizatorem, jedyne o takim charakterze w regionie Wielkopolskiego Przeglądu Pieśni Ludowej Kół Gospodyń Wiejskich, w tym roku przypadnie 22-ga edycja.

4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Dzień Kobiet – bardzo ważne święto. Organizowana jest impreza, na którą albo jeżdżą w odwiedziny do innych zaprzyjaźnionych zespołów śpiewaczych albo członkinie tych zespołów je odwiedzają.
----	---	---